

ISSN: 3060-4613

MAKTABGACHA
VA MAKTAB
TA'LIMI VAZIRLIGI

O'zbekiston
Milliy Pedagogika
Universiteti

No5(2)
2026

- 13.00.00 Pedagogika fanlari
- 13.00.01 Pedagogika nazariyasi. Pedagogik ta'limotlar tarixi
- 13.00.02 Ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi (sohalar bo'yicha)
- 13.00.03 Maxsus pedagogika
- 13.00.04 Jismoniy tarbiya va sport mashg'ulotlari nazariyasi va metodikasi
- 13.00.05 Kasb-hunar ta'limi nazariyasi va metodikasi
- 13.00.06 Elektron ta'lim nazariyasi va metodikasi (ta'lim sohaları va bosqichlari bo'yicha)
- 13.00.07 Ta'limda menejment
- 13.00.08 Maktabgacha ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi
- 13.00.09 Ijtimoiy pedagogika
- 07.00.00 Tarix fanlari
- 19.00.00 Psixologiya fanlari
- 01.00.00 Fizika-matematika fanlari
- 02.00.00 Kimyo fanlari
- 03.00.00 Biologiya fanlari
- 09.00.00 Falsafa fanlari
- 10.00.00 Filologiya fanlari
- 11.00.00 Geografiya fanlari

M

AKTABGACHA VA AKTAB TA'LIMI

Pedagogika, psixologiya fanlariga ixtisoslashgan ilmiy jurnal

MAKTABGACHA VA MAKTAB TA'LIMI

Elektron nashr. 182 sahifa,
6-may, 2026-yil.

BOSH MUHARRIR:

Karimova E'zoza Gapijanovna – O'zbekiston Respublikasi Maktabgacha va maktab ta'limi vaziri

BOSH MUHARRIR O'RINBOSARI:

Ibragimova Gulsanam Ne'matovna – Pedagogika fanlari doktori, professor

TAHRIRIYAT KENGASHI A'ZOLARI

Ibragimov X.I. – pedagogika fanlari doktori, akademik
Shoumarov G'.B. – psixologiya fanlari doktori, akademik
Qirg'izboyev A.K. – Tarix fanlari doktori, professor
Jamoldinova O.R. – pedagogika fanlari doktori, professor
Sharipov Sh.S. – pedagogika fanlari doktori, professor
Shermuhhammadov B.Sh. – pedagogika fanlari doktori, professor
Ma'murov B.B. – pedagogika fanlari doktori, professor
Madraximova F.R. – pedagogika fanlari doktori, professor
Kalonov M.B. – iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Nabiyev D.X. – iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Qo'ldoshev Q. M. – iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Ikramxanova F.I. – filologiya fanlari doktori, professor
Ismagilova F.S. – psixologiya fanlari doktori, professor (Rossiya)
Stoyuxina N.Yu. – psixologiya fanlari nomzodi, dotsent (Rossiya)
Magauova A.S. – pedagogika fanlari doktori, professor (Qozog'iston)
Rejep O'zyurek – psixologiya fanlari doktori, professor (Turkiya)
Wookyuu Cha – Koreya milliy ta'lim universiteti rektori (Koreya)
Polonnikov A.A. – psixologiya fanlari nomzodi, dotsent (Belarus)
Mizayeva F. O. – Pedagogika fanlari doktori, dotsent
Baybayeva M.X. – pedagogika fanlari doktori, professor
Muxsiyeva A.T. – pedagogika fanlari doktori, professor
Aliyev B. – falsafa fanlari doktori, professor
Abdullayeva N. Sh. – Pedagogika fanlari doktori (DSc), professor
Doniyorov S. M. – “Yangi O'zbekiston” va “Pravda Vostoka” gazetalari tahririyati DM bosh muharriri, O'zbekiston Respublikasida xizmat ko'rsatgan jurnalist, filologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
G'afurov D. O. – falsafa fanlari doktori (PhD)
Shomurodov R.T. – iqtisodiyot fanlari nomzodi (PhD), dotsent
Mirzayeva F. O. – pedagogika fanlari doktori (DSc), dotsent
Jalilova S.X. – psixologiya fanlari nomzodi (PhD), dotsent
Bafayev M.M. – psixologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Usmonova D.I. – Samarqand iqtisodiyot va servis institute dotsenti
Saifnazarov I. – falsafa fanlari doktori, professor
Nematov Sh.E. – pedagogika fanlari nomzodi (PhD)
Tillashayxova X.A. – psixologiya fanlari nomzodi (PhD), dotsent
Yuldasheva F.I. – pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Yuldasheva D.B. – filologiya fanlari bo'yicha falsafa (PhD) doktori, dotsent
Tangriyev A. T. – Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti kafedra professori
Ashurov R. R. – psixologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Panjiyev M. A. – Qashqadaryo viloyati Maktabgacha va maktab ta'limi boshqarmasi boshlig'ining birinchi o'rinbosari
Xudayberganov N. A. – Xorazm Ma'mun akademiyasi Tabiiy fanlar bo'limining katta ilmiy xodimi, biologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Vaxobov Anvar Abdusattor o'g'li – Pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori, dotsent

Muassis: “Tadbirkor va ishbilarmon” MChJ

Hamkorlarimiz: O'zbekiston Respublikasi Maktabgacha va maktab ta'limi vazirligi, O'zbekiston milliy pedagogika universiteti

EDITOR-IN-CHIEF:

Karimova E'zoza Gapirzhanovna – Minister of Perschool and School Education of the Republic of Uzbekistan

DEPUTY EDITOR-IN-CHIEF:

Ibragimova Gulsanam Ne'matovna – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

EDITORIAL BOARD MEMBERS:

Ibragimov X.I. – Doctor of Pedagogical Sciences, Academician

Shoumarov G. B. – Doctor of Psychological Sciences, Academician

Qirg'izboyev A. K. – Doctor of Historical Sciences, Professor

Jamoldinova O.R. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Sharipov Sh.S. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Shermuhhammadov B.Sh. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Ma'murov B.B. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Madraximova F.R. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Kalonov M.B. – Doctor of Economic Sciences, Professor

Nabiyev D.X. – Doctor of Economic Sciences, Professor

Koldoshev K. M. – Doctor of Economic Sciences, Professor

Ikramxanova F.I. – Doctor of Philological Sciences, Professor

Ismagilova F.S. – Doctor of Psychological Sciences, Professor (Russia)

Stoyuxina N.Yu. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor (Russia)

Magauova A.S. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor (Kazakhstan)

Rejep O'zyurek – Doctor of Psychological Sciences, Professor (Turkey)

Wookyu Cha – President of the National University of Education, Korea (South Korea)

Polonnikov A.A. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor (Belarus)

Mizayeva F. O. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Baybayeva M.X. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Muxsiyeva A.T. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Aliyev B. – Doctor of philosophy, professor

Abdullayeva N. Sh. – Doctor of Pedagogical Sciences (DSc), Professor

Doniyorov S. M. – Editor-in-Chief of the DM Editorial Office of the newspapers “Yangi O'zbekiston” and “Pravda Vostoka”, Honored Journalist of the Republic of Uzbekistan, Doctor of Philosophy (PhD) in Philology, Associate Professor

Gafurov D. O. – Doctor of Philosophy (PhD)

Shomurodov R.T. – Candidate of Economic Sciences (PhD), Associate Professor

Mirzayeva F. O. – Doctor of Pedagogical Sciences (DSc), Associate Professor

Jalilova S.X. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor

Bafayev M.M. – Doctor of Philosophy in Psychological Sciences (PhD), Associate Professor

Usmonova D.I. – Associate Professor, Samarkand Institute of Economics and Service

Saifnazarov I. – Doctor of philosophy, professor

Nematov Sh.E. – Candidate of Pedagogical Sciences (PhD)

Tillashayxova X.A. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor

Yuldasheva F.I. – Doctor of Philosophy in Pedagogical Sciences (PhD), Associate Professor

Yuldasheva D.B. – Doctor of Philosophy (PhD) in Philological Sciences, Associate Professor

Tangriyev A.T. – is a professor of Tashkent State University of Economics

Ashurov R. R. – Doctor of Philosophy (PhD) in Psychology, Associate Professor

Panjiyev M. A. – First Deputy Head of the Department of Preschool and School Education of the Kashkadarya Region

Khudaiberganov N. A. – Senior Researcher of the Department of Natural Sciences of the Khorezm Mamun

Academy, Doctor of Philosophy (PhD) in Biological Sciences

Vakhobov Anvar Abdusattor oglu – Doctor of Philosophy in Pedagogical Sciences, Associate Professor

“Maktabgacha va maktab ta'limi” jurnali O'zbekiston Respublikasi Oliy attestatsiya komissiyasining quyidagi qarorlariga asosan pedagogika va psixologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD) hamda fan doktori (DSc) ilmiy darajasiga talabgorlarning dissertatsiyalaridagi asosiy ilmiy natijalarni chop etish uchun milliy ilmiy nashrlar ro'yxatiga kiritilgan:

Pedagogika fanlari bo'yicha: OAK Kengashi tavsiyasi (26.08.2024-y., №11-05-4381/01) asosida:

- Ekspert kengashi (29.10.2024-y., №10)
- Rayosat qarori (31.10.2024-y., №363/5)

Psixologiya fanlari bo'yicha: Toshkent davlat pedagogika universiteti murojaatiga asosan OAK tavsiyasi (24.04.2025-y., №11-05-2566/01):

- Ekspert kengashi (25.05.2025-y., №10)
- Rayosat qarori (08.05.2025-y., №370/5)

“Maktabgacha va maktab ta'limi”
jurnali

26.09.2023-yildan

O'zbekiston Respublikasi Prezidenti
Administratsiyasi huzuridagi Axborot
va ommaviy kommunikatsiyalar
agentligi tomonidan **№C-5669363**
reyestr raqami tartibi bo'yicha
ro'yxatdan o'tkazilgan.

Litsenziya raqami: **№136361**

MUNDARIJA

Fizika ta'limida integratsiyalashgan yondashuv: mazmuni va ahamiyati.....	10
Doniyorova Iroda Baxtiyor qizi	
Zamonaviy boshlang'ich ta'lim: milliy dastur, kompetensiya va xorijiy tajriba integratsiyasi.....	14
Omonova Nilufar Parda qizi	
The Role of Environmental Project-Based Learning in Developing EFL Learners' Productive Skills.....	19
Xujanova Shaxina Abdullayevna	
Boshlang'ich sinflarda integratsiyalashgan ta'limning pedagogik aspektlari	24
Eshpo'latova Elnora Yo'ldoshovna	
Talabalarda stressga barqarorlikning nazariy va amaliy tahlili.....	29
Nurmatov Nurhayot Nurziyot o'g'li, Maxmudova Shahzoda Maksudovna	
Malakaviy o'quv amaliyoti jarayonida bo'lajak tarbiyachilarning kasbiy kompetensiyalarini rivojlantirishda didaktik ta'minotning ahamiyati.....	32
Ramazonova Bahroy Sadriddinovna	
Oliy ta'limda raqamli pedagogikaning institutsionlashuvi: boshqaruv, siyosat va raqamli transformatsiya strategiyalari.....	36
Nuraliyeva Dilshoda Yo'ichiboy qizi	
Aholini jismoniy sog'lomlashtirishda sog'lomlashtiruvchi mashg'ulotlarni tashkil etish metodikasi.....	41
V. Sh. Raximov	
O'spirinlik davrida motiv va motivatsion sohalarning kasb tanlashdagi o'rni	46
Rayimqulova S., Pulatova R., Do'smatova S., Matyakubova Shohista Odamboy qizi	
Tarbiyachi shaxsining shakllanishida psixologik determinantlarning roli	51
Vasila Yusupova	
Kasbiy ta'lim o'quvchilarini ijodiy qobiliyatini oshirishda xorijiy tajribalardan foydalanish	55
B. X. Sharopov	
Raqamli axborot makonida gumanistik g'oyalarni integratsiyalashning nazariy konsepsiyasi	59
Isanov Najotbek Ilmamat o'g'li	
Fanlararo integratsiya asosida o'quvchilarda iqtisodiy bilimlarni rivojlantirish imkoniyatlari.....	63
J. M. Fayzullayev, Ortiqova E'zoza Olimjon qizi	
Millatlarning o'ziga xos dunyoqarashining psixologik xususiyatlari	67
Murxashev Axmadxon Olimjon o'g'li	
Xalqaro ta'lim dasturlari asosida kasbiy ta'lim muassasalarida metakognitiv kompetensiyalarni shakllantirish metodikasi.....	70
S. A. Qarshiboyev	
Ijtimoiy media kontentlari orqali talabalarda fuqarolik pozitsiyasini shakllantirishning nazariy asoslari.....	74
Suyunov Rustam Sadriddinovich	
Ko'p tilli muhitda ingliz tilini o'rganishning lingvistik xususiyatlari	78
Teshaboyeva Mohichexra Sohibjon qizi	
Axborotlashgan jamiyat sharoitida bo'lajak pedagoglarning mediakompetentligini rivojlantirish zarurati.....	81
Umarov Azizbek Vaxobovich	
O'quvchilarda badiiy matn leksikasini o'zlashtirishdagi qiyinchiliklar: muammo va yechim.....	85
Xamroyeva Dilnoza Jahongir qizi	
Bo'lajak boshlang'ich ta'lim o'qituvchilarini ma'naviy tarbiyalashda Ahmad al-Farg'oniy asarlarini kompyuter imitatsion modellari asosida o'qitish metodikasi.....	89
S. S. Qulmurodova	
Enhancement of Periodontal Disease Management Strategies in Individuals With Chronic Hepatitis C Following Attainment of a Sustained Virological Response.....	92
Makhmudova Ugiloy Bakhtiyorovna	

Epithelial-Mesenchymal Transition's Possible Role in the Pathogenesis of Periodontitis (Literature Review).....	95
Burkhonova Zараfruz Kobilovna	
Gamifikatsiya asosida bo'lajak oligofrenopedagoglarda kasbiy kompetensiyalarni rivojlantirish texnologiyalari mexanizmini tatbiq etish	102
Bozorboyev Javlon	
Bo'lajak chizmachilik o'qituvchilarining kasbiy kompetensiyalarini rivojlantirish omillari.....	106
Jamilova Dilsuza To'lqin qizi	
Elektrir va magnit maydonida yorug'likning ikkilamchi sinishi.....	110
Avulova Zamira Tursunmurodovna, Nomozova Dilnoza Mamarajab qizi, Alimardonov Husan Yorqin o'g'li, Ismatullayev Sayfiddin Panji o'g'li	
Lazer texnologiyalarining zamonaviy qo'llanilishi	114
Avulova Zamira Tursunmurodovna, Nomozova Dilnoza Mamarajab qizi, Muminova Sevinch Kamoliddin qizi, Begnayeve Dilbar Bobonazar qizi	
Fotometrik kattaliklar	117
Avulova Zamira Tursunmurodovna, Nomozova Dilnoza Mamarajab qizi, Mamatqulova Zebo Komiljon qizi, Xolmaxmatova Sevara Sirojiddin qizi	
Qutublangan yorug'lik manbalari	121
Avulova Zamira Tursunmurodovna, Nomozova Dilnoza Mamarajab qizi, Turdimurodova Kumushbibi, Normuminova Madina	
Tabiatdagi optik hodisalar	125
Avulova Zamira Tursunmurodovna, Nomozova Dilnoza Mamarajab qizi, Qudratova Sevinch Otabek qizi, Ulasheva Ruxshona Rustam qizi	
Rus tilini o'qitishda kompetensiyaga asoslangan innovatsion yondashuvlardan foydalanish	129
Erkinova Nozima Utkir qizi	
Rezervga bo'shatilgan harbiy xizmatchilarning ijtimoiy-psixologik reintegratsiyasini tadqiq etishning ilmiy-metodologik tahlili	133
Ikmatullayev G'. Z.	
Raqamli ta'lim platformalarida matematika o'qitishda sun'iy intellekt yordamida baholash tizimini takomillashtirish	136
Mirzayeva Shahlo Abduraxmanovna, Akbarov Ulug'bek, Abdivaliyeva Umida	
Linguistic and Pedagogical Foundations of Teaching English as a Foreign Language in The Uzbek Context.....	140
Shokirova Mushtariy	
Sun'iy intellektning ta'lim jarayonidagi transformatsion roli	144
Uzoqboyev Xojiakbar Qobuljon o'g'li	
Enhancing Collaborative Learning and Peer Feedback in EFL Classrooms Through Padlet: a Digital Approach to Group Work and Assessment.....	148
Veronica Khatamova	
Kar va zaif eshituvchi o'quvchilarning rasmlar asosida aqliy faoliyatini rivojlantirishning vizual-didaktik texnologiyalarini takomillashtirish.....	152
Meliqo'ziyev Abduraxmonjon Qahramonjon o'g'li	
Emotsional intellekt – hr menejerlarning qaror qabul qilish kompetensiyasining determinanti sifatida	157
Abdukarimov Muhammadjon Muratovich	
O'g'il bolalarni mustaqil oilaviy hayotga tayyorlashning tizimli-pedagogik modeli: nazariya, metodologiya va amaliyot	162
Islamova Fotima Shamsiddinovna	
Barkamol yosh avlod fazilatlarini shakllantirishda milliy innovatsion pedagogik texnologiyalarning o'rni.....	170
Olimova Dono Shakirovna, Baxtiyorova Shahnoza Mansurbekovna	
Development of Prevention of Professional-Pedagogical Deformation on the Basis of Health-Saving Technologies in Higher Educational Institutions.....	174
Saidova Parvina Mirzo kizi	
O'zbek xalq pedagogikasi mazmuni asosida talabalarni oilaviy hayotga tayyorlashning ilmiy nazariy asoslari	178
Rahmonqulova Guliza Faxriddin qizi	

GAMIFIKATSIYA ASOSIDA BO'LAJAK OLIGOFRENOPEDAGOGLARDA KASBIY KOMPETENSIYALARNI RIVOJLANTIRISH TEXNOLOGIYALARI MEXANIZMINI TATBIQ ETISH

Bozorboyev Javlon

Jizzax davlat pedagogika universiteti

Maxsus pedagogika kafedrası stajyor o'qituvchisi

Annotatsiya: Bo'lajak oligofrenopedagoglarda kasbiy kompetensiyalarni rivojlantirishda gamifikatsiya texnologiyalarini tatbiq etishning nazariy hamda amaliy mexanizmlari tahlil qilingan. Tadqiqot doirasida gamifikatsiyaga asoslangan o'qitish modeli ishlab chiqilib, uning tarkibiy komponentlari – ball tizimi, nishonlar, reyting va darajalar mexanizmining pedagogik imkoniyatlari hamda samaradorligi o'rganilgan. Tajriba-sinov ishlari natijalari gamifikatsiya metodologiyasidan foydalaniş bo'lajak maxsus ta'lim mutaxassislarida motivatsiya, hamkorlik ko'nikmalari va kasbiy refleksiyani sezilarli darajada oshirishini ko'rsatgan. Tadqiqot natijalari OAK talablari asosida yoritilgan bo'lib, pedagogik oliy ta'lim muassasalari faoliyatida amaliy ahamiyat kasb etadi.

Kalit so'zlar: gamifikatsiya, oligofrenopedagogika, kasbiy kompetensiya, maxsus ta'lim, pedagogik texnologiyalar, motivatsiya, ta'lim mexanizmi, refleksiya.

Abstract: Theoretical and practical mechanisms for implementing gamification technologies in the development of professional competencies among future oligophrenopedagogists are analyzed. Within the framework of the study, a gamification-based instructional model was developed, and the pedagogical potential and effectiveness of its structural components – scoring systems, badges, leaderboards, and ranking mechanisms – were examined. The results of the experimental research demonstrated that the application of gamification methodology significantly enhances motivation, collaborative skills, and professional reflection among future special education specialists. The findings are presented in accordance with the requirements of the Higher Attestation Commission (VAK) and possess practical significance for pedagogical higher education institutions.

Key words: gamification, oligophrenopedagogy, professional competency, special education, pedagogical technologies, motivation, educational mechanism, reflection.

Аннотация: Проанализированы теоретические и практические механизмы внедрения технологий геймификации в процесс развития профессиональных компетенций будущих олигофренопедагогов. В рамках исследования разработана модель обучения, основанная на геймификации, а также изучены педагогические возможности и эффективность её структурных компонентов – системы баллов, значков, рейтингов и уровней. Результаты опытно-экспериментальной работы показали, что применение методологии геймификации способствует значительному повышению мотивации, навыков сотрудничества и профессиональной рефлексии у будущих специалистов специального образования. Полученные результаты представлены в соответствии с требованиями ВАК и имеют практическое значение для педагогических высших образовательных учреждений.

Ключевые слова: геймификация, олигофренопедагогика, профессиональная компетенция, специальное образование, педагогические технологии, мотивация, образовательный механизм, рефлексия.

KIRISH

Zamonaviy jamiyatda maxsus ta'lim sohasidagi pedagoglarga, xususan, oligofrenopedagoglarga bo'lgan talablar tobora ortib bormoqda. Intelktual rivojlanishida nuqsonlari bo'lgan bolalar bilan ishlash murakkab kasbiy malakalarni talab etadi: differensial diagnostika, individual reabilitatsiya dasturlarini tuzish, ota-onalar va tibbiyot xodimlari bilan hamkorlik qilish hamda intensiv emotsional mehnat. Shu sababli ushbu sohada mutaxassislarni tayyorlash tizimi an'anaviy yondashuvlardan tubdan farq qiluvchi innovatsion texnologiyalarni talab etadi.

O'zbekiston Respublikasining 2020-yil 23-sentabrdagi "Ta'lim to'g'risida"gi O'RQ-637-son¹ Qonuni va "Maktabgacha va maktab ta'limini rivojlantirish konsepsiyasi" (2022–2026-yillar) doirasida maxsus ta'lim pedagoglari kompetensiyalarini rivojlantirish davlat siyosatining ustuvor yo'nalishiga aylandi. Biroq amaliyot shuni ko'rsatmoqdaki, oliy pedagogik ta'lim muassasalarida oligofrenopedagogika yo'nalishi talabalari kasbiy tayyorligida sezilarli kamchiliklar mavjud: amaliy ko'nikmalarning yetishmasligi, motivatsiya darajasining pastligi hamda kasbiy identifikatsiyaning kech shakllanishi.

Gamifikatsiya – o'yin elementlarini o'yin bo'lmagan kontekstlarda qo'llash metodologiyasi sifatida – so'nggi o'n yillikda ta'lim sohasida keng tarqalmoqda. Deterding va boshqalar (2011-yil) ta'rifiga ko'ra, gamifikatsiya "o'yin dizayni elementlarini o'yin bo'lmagan kontekstlarda qo'llash" sifatida belgilanadi. Ushbu yondashuv talabalarning ichki motivatsiyasini rag'batlantirish, hamkorlikni kuchaytirish va kasbiy refleksiyani faollashtirish imkonini beradi. Shu nuqtai nazardan, gamifikatsiya metodologiyasini oligofrenopedagogika ta'limiga tatbiq etish muhim ilmiy hamda amaliy muammo bo'lib qolmoqda.

Tadqiqotning maqsadi – gamifikatsiya asosida bo'lajak oligofrenopedagoglarda kasbiy kompetensiyalarni rivojlantirish texnologiyalari mexanizmini ishlab chiqish va uning samaradorligini eksperimental jihatdan tekshirish.

MAVZUGA OID ADABIYOTLAR SHAHRI

Gamifikatsiya nazariyasi bir nechta ilmiy paradigma chorrahasida shakllangan. Hamari va boshqalar (2014-yil) gamifikatsiyani motivatsion psixologiya, o'yin tadqiqotlari hamda dizayn sohasining sintezi sifatida ta'riflaydi. Ryan va Deci (2000-yil) tomonidan ishlab chiqilgan "O'z-o'zini boshqarish nazariyasi" gamifikatsiyaning nazariy asosini tashkil etadi. Mazkur nazariya ichki motivatsiyani avtonomiya, kompetentlik va aloqadorlik ehtiyojlari bilan bog'laydi.

Maxsus ta'lim pedagoglarini tayyorlash sohasida Bronfenbrennerning (1979-yil) ekologik tizim nazariyasi muhim ahamiyat kasb etadi. Vygotskiyning (1978-yil) "Yaqin rivojlanish zonasi" konsepsiyasi esa gamifikatsiya muhitidagi differensial vazifalashtirishning psixologik asosini belgilaydi. O'zbekistonda Sh. Yo'ldoshev (2021-yil), N. Muslimov (2022-yil) va boshqa olimlarning ilmiy ishlarida pedagogik kompetensiyalar tizimi hamda ularni rivojlantirish metodologiyasi yoritilgan.

Biroq adabiyotlar tahlili shuni ko'rsatadiki, gamifikatsiyani maxsus pedagogika ta'limiga, xususan, oligofrenopedagogika yo'nalishiga tatbiq etish masalasi yetarli darajada tadqiq etilmagan. Bu esa mavzuning ilmiy yangiligi va amaliy zaruriyatini belgilaydi.

TADDIQOT METODOLOGIYASI

Tadqiqot 2022–2024-yillarda Jizzax davlat pedagogika universiteti hamda Chirchiq davlat pedagogika universitetining oligofrenopedagogika kafedralarida olib borildi. Tajriba-sinov ishlariga 84 nafar talaba jalb etildi (tajriba guruhi – 42 nafar, nazorat guruhi – 42 nafar).

Tadqiqotda quyidagi metodlardan foydalanildi:

- Nazariy metodlar:** tahlil, sintez, umumlashtirish, qiyosiy tahlil;
- Empirik metodlar:** kuzatish, suhbat, so'rovnoma, pedagogik tajriba;
- Statistik metodlar:** t-test, korrelyatsion tahlil, Cohen's d effekt hajmini hisoblash.

Kasbiy kompetensiyalar darajasini o'lchash uchun Hymes (1972-yil) modeli asosida ishlab chiqilgan "Oligofrenopedagog kompetensiyasini baholash shkalasi" (OKBS–24) qo'llanildi. Mazkur shkala to'rtta asosiy kompetensiya blokini o'lchaydi: diagnostik, metodologik, kommunikativ va refleksiv kompetensiyalar.

TAHLIL VA NATIJALAR

Ishlab chiqilgan model to'rtta komponentdan iborat bo'lib, ularning har biri oligofrenopedagogika ta'limining o'ziga xos xususiyatlarini hisobga oladi:

1-jadval: Gamifikatsiya modelining tarkibiy komponentlari

Komponent	O'yin elementi	Rivojlantiriladigan kompetensiya	O'lchov ko'rsatkichi
Ball tizimi (XP)	Yutuq ballari	Diagnostik	Aniqlik, tezlik
Nishonlar (Badges)	Virtual mukofotlar	Metodologik	Xilma-xil metodlarni qo'llash
Reyting (Leaderboard)	Hamkorlik reytingi	Kommunikativ	Jamoa ko'rsatkichi
Lavozim tizimi (Rank)	Rol va mas'uliyat	Refleksiv	O'z-o'zini baholash

1 O'zbekiston Respublikasining 2020-yil 23-sentabrdagi "Ta'lim to'g'risida"gi O'RQ-637-son Qonuni: <https://lex.uz/docs/-5013007>

Modelning amalga oshirilishi uch bosqichda tashkil etildi. Birinchi bosqichda (motivatsion-orientatsion bosqich) talabalar gamifikatsiya tizimi bilan tanishtirildi, asosiy qoidalar va baholash mezonlari tushuntirildi. Ikkinchi bosqichda (operatsion-amaliy bosqich) kasbiy vazifalashtirilgan o'yin missiyalari, rolli o'yinlar hamda hamkorlikdagi loyihalar amalga oshirildi. Uchinchi bosqichda (refleksiv-integrativ bosqich) talabalar o'z natijalarini tahlil qildilar, tengdoshlari faoliyatini baholadilar va kasbiy portfellarini shakllantirdilar.

Tajriba-sinov ishlari natijalarini tahlil qilish uchun dastlabki (pre-test) va yakuniy (post-test) o'lchov ma'lumotlari qiyoslandi. Nazorat guruhida an'anaviy ta'lim metodlari qo'llanilgan bo'lsa, tajriba guruhida gamifikatsiya asosidagi model joriy etildi.

2-jadval: Pre-test va post-test natijalari taqqoslama tahlili ($M \pm SD$, 100 ballik shkala bo'yicha) TG – Tajriba guruhi; NG – Nazorat guruhi

Kompetensiya turi	TG Pre-test	TG Post-test	NG Post-test	Cohen's d
Diagnostik kompetensiya	54.3±8.1	78.6±6.4	59.1±7.8	d=1.48 (katta)
Metodologik kompetensiya	51.7±9.2	81.2±5.9	57.3±8.6	d=1.72 (katta)
Kommunikativ kompetensiya	58.4±7.3	84.7±5.1	63.2±7.1	d=1.89 (katta)
Refleksiv kompetensiya	47.9±10.1	76.3±7.2	52.8±9.4	d=1.55 (katta)
Umumiy ko'rsatkich	53.1±8.7	80.2±6.2	58.1±8.2	d=1.66 (katta)

Natijalar shuni ko'rsatadiki, tajriba guruhida barcha kompetensiya turlarida statistik jihatdan muhim o'sish kuzatildi ($p < 0.001$). Kommunikativ kompetensiya eng yuqori o'sish dinamikasini namoyon etdi ($d = 1.89$), bu esa gamifikatsiya mexanizmlarining hamkorlikka asoslangan tabiatini tasdiqlaydi. Nazorat guruhida ham ma'lum darajada o'sish kuzatilgan bo'lsa-da, ushbu o'sish tajriba guruhidagi natijalar darajasida sezilarli bo'lmadi.

Sifatli tahlil natijalari ham miqdoriy ma'lumotlarni tasdiqladi. Tajriba guruhidagi talabalar kasbiy ish uslublarini tanlashda mustaqillik va ijodkorlikni namoyish etdilar. So'rovnoma ma'lumotlariga ko'ra, talabalarning 89,3 foizi gamifikatsiya yondashuvini an'anaviy o'qitishga nisbatan motivatsion jihatdan ustun deb baholagan.

Olingan natijalar bir qator muhim ilmiy xulosalarga asos bo'ladi.

Birinchidan, gamifikatsiya elementlari oligofrenopedagogika ta'limida autentik kasbiy muhit yaratishga imkon beradi. Bunday muhitda talabalar haqiqiy kasbiy qarorlar qabul qilishni simulyatsiya qiladilar, bu esa, o'z navbatida, kompetensiyalarning shakllanishini tezlashtiradi.

Ikkinchidan, o'yin elementlarining motivatsion ta'siri Deci va Ryan (2017-yil) tomonidan ta'riflangan "maqsad–natija" munosabatini kuchaytiradi. Tajriba guruhidagi talabalar to'plangan tajriba ballarini ishonch va kompetentlik belgisi sifatida qabul qila boshladilar. Bu esa ichki motivatsiyaning kuchayganligini anglatadi.

Uchinchidan, tadqiqot gamifikatsiyaning ayrim salbiy jihatlarini ham ko'rsatdi. Reyting tizimi ba'zi talabalarda ortiqcha raqobatbardoshlik munosabatini yuzaga keltirib, hamkorlikning susayishiga sabab bo'ldi. Ushbu muammoni bartaraf etish uchun individual reyting va jamoaviy ko'rsatkichlarni muvozanatli qo'llash tavsiya etiladi. Katz va boshqalar (2021-yil) xulosalariga muvofiq, kooperativ gamifikatsiya elementlari raqobatga asoslangan elementlarga nisbatan samaraliroq bo'lishi mumkin.

XULOSA VA TAKLIFLAR

Tadqiqot natijalari asosida quyidagi xulosalarga kelindi:

- Gamifikatsiya asosidagi kompetensiyalarni rivojlantirish modeli bo'lajak oligofrenopedagoglarni tayyorlashda an'anaviy metodlarga nisbatan statistik jihatdan sezilarli darajada ($p < 0.001$, Cohen's $d > 1.4$) yuqori samaradorlikni ta'minlaydi.
- Kommunikativ kompetensiya gamifikatsiya ta'siriga eng sezgir kompetensiya turi bo'lib, bu hamkorlikka asoslangan o'yin elementlarining maxsus pedagogika uchun muhim ahamiyatga ega ekanligini ko'rsatadi.
- Muvaffaqiyatli tatbiq etish uchun gamifikatsiya tizimi individual va jamoaviy komponentlarni muvozanatli birlashtirishi, kasbiy kontekstga mos bo'lishi hamda o'qituvchi tomonidan muntazam monitoring qilinishi zarur.
- Ishlab chiqilgan OKBS–24 baholash shkalasi keng miqyosli tadqiqotlarda qo'llash uchun tavsiya etiladi.

Amaliy tavsiyalar sifatida pedagogik ta'lim muassasalarida gamifikatsiya asosidagi o'quv kurslarini joriy etish, o'qituvchilarni gamifikatsiya metodologiyasi bo'yicha qayta tayyorlash, raqamli gamifikatsiya platformalarini ishlab chiqish hamda maxsus pedagoglarni tayyorlash standartlarida kompetensiyalar tavsifini yangilash taklif etiladi.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati:

1. Muzaffarova F., Nasriddinova D. O'qish kitobi. Imkoniyati cheklangan bolalar uchun ixtisoslashtirilgan maktab va maktab-internatlarning 3-sinf darsligi. – T.: Niso Poligraf Servis, 2018-yil.
2. Nurkeldiyeva D.A. Pedagogik-psixologik diagnostika (rivojlanishida nuqsoni bo'lgan bolalarning pedagogik-psixologik diagnostikasi). Darslik. – T.: Vneshinvestrom, 2019-yil. – 21-bet.
3. Rasulova M., Hikmatova Sh. O'qish kitobi. Imkoniyati cheklangan bolalar uchun ixtisoslashtirilgan maktab va maktab-internatlarning 5-sinf darsligi. – T.: Cho'lpon, 2020-yil.
4. Xo'jayeva M. O'qish kitobi. Imkoniyati cheklangan bolalar uchun ixtisoslashtirilgan maktab va maktab-internatlarning 4-sinf darsligi. – T.: Cho'lpon, 2018-yil.
5. Уленкова У.В., Лебедева О.В. Л.С. Выготский и практическая психологическая служба образования сегодня. – Нижний Новгород, 2001-йил. – 196 с.
6. Ушинский К.Д. Родное слово. Детям 5–8 лет для самостоятельного чтения. – М.: Белый город, 2010-йил. – 124 с.

-
- 13.00.00 Pedagogika fanlari
 - 13.00.01 Pedagogika nazariyasi. Pedagogik ta'limotlar tarixi
 - 13.00.02 Ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi (sohalar bo'yicha)
 - 13.00.03 Maxsus pedagogika
 - 13.00.04 Jismoniy tarbiya va sport mashg'ulotlari nazariyasi va metodikasi
 - 13.00.05 Kasb-hunar ta'limi nazariyasi va metodikasi
 - 13.00.06 Elektron ta'lim nazariyasi va metodikasi (ta'lim sohaları va bosqichlari bo'yicha)
 - 13.00.07 Ta'limda menejment
 - 13.00.08 Maktabgacha ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi
 - 13.00.09 Ijtimoiy pedagogika
 - 07.00.00 Tarix fanlari
 - 19.00.00 Psixologiya fanlari
 - 01.00.00 Fizika-matematika fanlari
 - 02.00.00 Kimyo fanlari
 - 03.00.00 Biologiya fanlari
 - 09.00.00 Falsafa fanlari
 - 10.00.00 Filologiya fanlari
 - 11.00.00 Geografiya fanlari

MAKTABGACHA VA MAKTAB TA'LIMI

Mas'ul muharrir: Ramzidin Ashurov

Ingliz tili muharriri: Murod Xoliyorov

Musahhih: Alibek Zokirov

Sahifalovchi va dizayner: Iskandar Islomov

2026. №5(2)

© Materiallar ko'chirib bosilganda "Maktabgacha va maktab ta'limi" jurnali manba sifatida ko'rsatilishi shart. Jurnalda bosilgan material va reklamalardagi dalillarning aniqligiga mualliflar ma'sul. Tahririyat fikri har vaqt ham mualliflar fikriga mos kelamasligi mumkin. Tahririyatga yuborilgan materiallar qaytarilmaydi.

"Maktabgacha va maktab ta'limi" jurnali 26.09.2023-yildan O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Adminstratsiyasi huzuridagi Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi tomonidan №C-5669363 reyestr raqami tartibi bo'yicha ro'yxatdan o'tkazilgan.
Litsenziya raqami: № 136361.

Manzirimiz: Toshkent shahar, Yunusobod tumani
19-mavze, 17-uy.